

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: A JEREMIE közös kezdeményezés (Mikro-, kis- és középvállalkozásokat támogató közös európai források)

(2006/C 110/08)

2005. december 20-án Margot Wallström európai biztos az Európai Bizottság nevében felkérte az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy készítsen véleményt a következő tárgyban: „JEREMIE (Mikro-, kis- és középvállalkozásokat támogató közös európai források)”

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció véleményét 2006. február 24-én elfogadta. (Előadó: Antonello Pezzini).

2006. március 15–16-án tartott, 425. plenáris ülésén (a 2006. március 15-i ülésnapon) az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 142 szavazattal 1 ellenében, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság kedvezően és érdeklődéssel fogadja az Európai Bizottságnak a JEREMIE programot⁽¹⁾ (Mikro-, kis- és középvállalkozásokat támogató közös európai források) ismertető dokumentumát.

1.1.1 Az EGSZB megköszöni Danuta Hübner regionális politikáért felelős biztosnak, a Regionális Főigazgatóságnak és az EBA-nak e komplex program kifejlesztése iránt tanúsított elkötelezettségüket és a bizottsági munkához nyújtott támogatásukat.

1.1.2 Az EGSZB mindig is támogatta a mikro-, kis- és középvállalkozások hitelhez jutásának megkönnyítését célzó európai bizottsági kezdeményezéseket, mivel – az Európai Parlamenthez hasonlóan – meggyőződése, hogy ez a kérdés mindig is nehézségeket jelentett a kisebb méretű vállalkozások számára.

1.1.3 A kisvállalkozások megerősítése a lisszaboni stratégia egyik alapvető eleme, mivel szorosan kötődik az innovációhoz, stabil munkahelyeket teremt, és hozzájárul a munkaerő folyamatos képzéséhez.

1.1.4 Az EGSZB – különösképpen az 1982⁽²⁾ óta eltelt időszakban – számos véleményben rámutatott az Európai Bizottság és konkrétan a XXIII. Főigazgatóság⁽³⁾ arra irányuló erőfeszítéseire, hogy támogassák a vállalkozásokat a hitelezési rendszerrel, elsősorban a bankokkal fennálló kapcsolataik fejlesztésében.

(1) JEREMIE: a REGIO Főigazgatóság és az EBB-csoport közös kezdeményezése a régiókban tevékenykedő KKV-k és mikro-vállalkozások fejlesztési finanszírozáshoz való fokozottabb hozzáféréseinek támogatására (a 2005. november 21-i 2. sz. dokumentum), amelyet a 2005. november 24-én, Brüsszelben megtartott „A növekedés és a kohézió finanszírozása a kibővült Európában” c. konferencián ismertettek.

(2) 1982 a KKV-k és a kézműipar európai éve volt.

(3) Az 1982-ben felmerülő problémák nyomán az Európai Bizottság is felállított egy munkacsoportot Cresson biztos irányítása alatt abból a célból, hogy az európai politikákat a KKV-k igényeihez igazítsák. Az 1980-as évek második felében a munkacsoport a XXIII. Főigazgatósággá nőtte ki magát.

1.1.5 Az EGSZB hangsúlyozta a szociális partnerek széles körének minden, vállalkozásokat érintő és különösen a hitellel kapcsolatos kérdésekbe történő bevonásának szükségességét, mivel ezeknek jelentős befolyásuk van a szociális jólétre és a fejlődésre.

1.2 Az 1990-es évek során a XXIII. Főigazgatóság⁽⁴⁾ a kézműves szektort és a KKV-kat képviselő szervezetekkel szoros együttműködésben megpróbált megoldást találni a hitelezési problémákra. Az egymást követő Európai Kézműipari és Kisvállalkozói (KKV-k) Konferenciák⁽⁵⁾ és a számos előkészítő ülés (minden konferencia előtt átlagosan 10, amelyeken több száz kisvállalkozás vett részt) a következő eredményeket hozta:

- segítette az Európai Beruházási Banknak (EBB) a KKV-kba történő beruházás formájában megvalósuló tevékenységeinek véglegesítésében;
- megteremtette az Európai Beruházási Alap (EBA) létrehozásának az előfeltételeit⁽⁶⁾;
- elősegítette a fizetési időszakokról szóló jogszabályok megszületését;
- elérte, hogy az Európai Tanács luxemburgi rendkívüli ülésén lépéseket tegyen az európai foglalkoztatás szinten tartása és fellendítése terén, részben a kisvállalkozásoknak szánt konkrét hitelkezdeményezések révén⁽⁷⁾;
- lehetővé tette az Európai Bizottság számára, hogy 1998-ban az EBB és az EBA közvetlen részvételével elindítsa a *Növekedési és Foglalkoztatási Kezdeményezést (1998–2000)* azokra az intézkedésekre alapozva, amelyekről Luxemburgban született határozat;

(4) Jelenleg a Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság (Enterprise DG).

(5) 1990-ben Avignonban, 1994-ben Berlinben, 1997-ben pedig Milánóban tartották meg.

(6) Lásd a 28-as lábjegyzetet.

(7) 1997. november 20–21-én, az Európai Tanács luxemburgi rendkívüli ülésén, melynek napirendjén egyetlen napirendi pont – a foglalkoztatás – szerepelt, három gyakorlati kezdeményezést indított el, hogy segítse a vállalkozásokat abban, hogy versenyképesek maradjanak a piacon, és kérte az Európai Bizottságot, hogy terjesszen elő javaslatokat a vállalkozási szektor fellendítésére és a foglalkoztatás elősegítésére azon a területen. A három kezdeményezés az ETH (európai technológiai hitelkeret) vállalkozásalapítási program, a JEV (Joint European Venture – Európai Közös Vállalkozás) és a KKV-garanciaprogram volt.

- lehetővé tette a vállalkozásokra és elsősorban a KKV-kra vonatkozó többéves programok elkészítését, külön hangsúlyt fektetve a kölcsönökre. A negyedik ilyen programot (2001–2005), amelyet meghosszabbítottak a 2006-os év egészére, 2000. december 20-án fogadták el;
- lefektette a KKV-k igényeihez igazított és világosan megfogalmazott célokkal rendelkező versenyképességi és innovációs keretprogram (VIK) ⁽⁸⁾ létrehozásához szükséges alapokat;
- megértette a KKV-kkal, hogy hálózatokat kell építeniük a méretgazdaságosság megteremtése, a jobb piacra jutási képesség elérése, valamint a kritikus tömeg érdekében, amely utóbbi szükséges mind az innovációs folyamatokhoz, mind pedig ahhoz, hogy a pénzügyi intézményeknél megteremtsek a presztízsüket. A hálózat kiépítését illetően még rengeteg a tennivaló.

1.2.1 A fent vázolt tapasztalatok alapján, valamint figyelembe véve mind az új, 2007–2013-as tervezési időszakot, mind pedig a lisszaboni célkitűzéseket az EGSZB úgy ítéli meg, hogy a szociális partnerek és a civil társadalom részvételével a tagállamokban szervezett találkozók révén több információval kellene szolgálni az új, és különösen a mikro- és kisvállalkozásokat célzó programokról.

1.2.2 Az elmúlt húsz év során tett intézkedések és erőfeszítések ellenére azonban a 25 tagú EU számos régiója – különösen a leghátrányosabb helyzetben lévők – nem rendelkezik olyan projekttel, amelynek segítségével össze tudná hangolni és optimalizálni tudná a jelenleg rendelkezésre álló számos kölcsönlehetőséget.

1.2.2.1 Közel négy milliárd vállalkozás – az összes 20 %-a – úgy ítéli meg, hogy a finanszírozási forrásokhoz való csekély hozzáférés komolyan gátolja a növekedésüket ⁽⁹⁾.

1.2.2.2 Csak néhány tízezer vállalkozás tudta felhasználni a közösségi pénzügyi eszközöket ⁽¹⁰⁾, ebből világosan látszik a kérdés tálalása és a valós eredmények között tátongó szakadék. Ennek hatására pedig beindulhat az olyan rendszerek segítségével történő beavatkozás valós lehetőségeinek keresése, amelyek fellendíthetik a pénzügyi intézmények részvételét, és komolyabb eredményeket produkálnak.

1.2.2.3 Az EGSZB tisztában van azzal, hogy fokozottabb erőfeszítéseket kell tenni az Európai Bizottság, az EBB, az EBA, az EBRD, valamint a nemzeti és regionális kormányzatok által rendelkezésre bocsátott hitellehetőségekről szóló tájékoztatás javítására. A mikro- és kisvállalkozások igen gyakran – részben ugyan saját hibájukból – nem tudnak rákapcsolódni az információs csatornákra.

1.3 A JEREMIE-t ezért a meglévő lehetőségek összehangolását és racionalizálását szolgáló „intelligens” eszközként lehetne hirdetni.

⁽⁸⁾ Vö. COM(2005) 121 final.

⁽⁹⁾ Konzultációs dokumentum a 2006–2010 közötti időszakra szóló vállalkozási és versenyképességi közösségi programról, Vállalkozáspolitikai Főigazgatóság, 2004, 46. pont, <http://europa.eu.int/your-voice/consultations/index.htm#open> (magyar nyelven nem érhető el – A ford.).

⁽¹⁰⁾ Lásd uo. 118. pont.

1.3.1 A JEREMIE kezdeményezés a *Kohéziós politika a növekedés és a foglalkoztatás támogatására – közösségi stratégiai iránymutatások körébe* tartozik. Az EGSZB ezzel kapcsolatos álláspontja az alábbiakban foglalható össze:

- támogatni kell a nem juttatásjellegű eszközöket, mint például a hitelek, a hátrasorolt tartozások finanszírozására szolgáló biztosított kötelezettségek, az átváltható eszközök (mezzanintartozás) és a kockázati tőke (pl. magvetőtőke és kockázati tőke);
- a juttatásokat úgy kellene felhasználni, hogy olyan infrastruktúrákat hozzanak létre és tartsanak fenn, amelyek megkönnyítik a pénzeszközökhöz való hozzáférést (ilyenek pl. a technológiaátadási hivatalok, az inkubátorok, az „üzleti angyalok” hálózata, a beruházásra való készséget elősegítő programok);
- A garancia- és kölcsön garancia-mechanizmusokat is támogatni kellene, különösen a KKV-k által felvehető mikrohitelhez való hozzáférés megkönnyítése érdekében. Az EBB és az EBA ⁽¹¹⁾ e tekintetben értékes hozzájárulással szolgálhatna;
- fel kell karolni a különleges csoportokból, mint például a fiatal vagy női, vagy a hátrányos helyzetben lévő – az etnikai kisebbségeket is ideértve – csoportokból származó vállalkozókat;
- különösen fontos, hogy szoros együttműködés valósuljon meg az EBA-val – tekintve az általa az évek során kifejlesztett szakértelmet –, hogy ily módon a KKV-kat hozzájuttassák a szükséges támogatáshoz, és egyidejűleg fejlesszék az európai kockázati tőke-piacot is;
- az adósság-értékpapírosítás ⁽¹²⁾ alkalmazását támogatni kell és ki kell terjeszteni a hitelezői konzorciumok hitelezési kapacitásának növelése érdekében.

1.3.2 Az EGSZB hangsúlyozza annak jelentőségét, hogy az Európai Bizottság nemcsak látszólag támogatja a JEREMIE kezdeményezést, hanem a mikro-, kis- és középvállalkozások támogatását célzó intézkedéseket irányító szervezeti egységei közötti belső koordináció révén is, a „JEREMIE-központ” létrehozásával, amely a különféle intézkedések közötti kölcsönös információellátást és összehangolást végzi az eredmények optimalizálása érdekében.

1.3.3 Az EGSZB úgy véli, hasznos volna, ha az Európai Bizottság két évente jelentést készítene az Európai Parlament, a Tanács, a Régiók Bizottsága és maga az EGSZB számára a program végrehajtásáról és hatékonyságáról annak érdekében, hogy az itt szerzett fontos tapasztalatokat más ágazatokban is fel lehessen használni.

⁽¹¹⁾ Lásd még a 29-es lábjegyzetet.

⁽¹²⁾ Olyan eljárás, amelynek során egy fél eladhatja saját kockázati tőkéjét másik feleknek, ezáltal növelve az eladó fél KKV-hitelezési kapacitását. Lásd még az 56-os lábjegyzetet.

1.3.4 Végül az EGSZB annak biztosítását javasolja, hogy a pályázattal és kiválasztási eljárások, a regionális holdingalapok kezelése és a projektirányítással megbízott pénzügyi közvetítők engedélyének kiadása teljes mértékben feleljen meg a gazdaságosság, a hatékonyság és az átláthatóság elveinek. Elsősorban az idevonatkozó közösségi jogszabályok teljes körű betartását kell biztosítani, még kizárólagos jogok fennállása esetén is. Lehetővé kell tenni bírságok kiszabását, a nem hatékony holdingalapok felszámolását és az akkreditált pénzügyi közvetítők jegyzékeinek felülvizsgálatát.

2. Indoklás

2.1 Az EGSZB már több alkalommal kiemelte a kisvállalkozásoknak a saját tagállamukban játszott – mind gazdasági, mind pedig társadalmi – szerepét, és erre külön felhívta a figyelmet számos véleményében, többek között az 1992-ben⁽¹³⁾, az 1997-ben⁽¹⁴⁾, a 2001-ben⁽¹⁵⁾ és a 2003-ban⁽¹⁶⁾ közzétett, valamint a Kisvállalkozások Európai Chartájáról megfogalmazott⁽¹⁷⁾ véleményeiben.

2.1.1 A mikro- és kisvállalkozások létfontosságú szerepet töltenek be az európai gazdaságban. Számuk mintegy 25 millió, ezek teszik ki az összes vállalkozás 99 %-át, és közel 95 millió embert foglalkoztatnak, ezáltal ők biztosítják a magánszféra munkahelyeinek 55 %-át⁽¹⁸⁾.

2.1.2 Ezek az adatok rávilágítanak a KKV-knak a lisszaboni stratégiában betöltött szerepére és jelentőségére, valamint arra, hogy szoros partneri kapcsolatot kell kiépíteni a szociális partnerek képviselőivel annak érdekében, hogy lehetőség nyíljon új együttműködési formák kialakítására⁽¹⁹⁾. Céljuk az európai szociális piacgazdaság alapját képező társadalmi és gazdasági értékek gyakorlati érvényesítése⁽²⁰⁾.

2.1.3 A mikro- és kisvállalkozások létesítési és fejlesztési fázisait érintő legfőbb problémák fontossági sorrendben a következők:

- pénzügyi és hitellel kapcsolatos megfontolások
- lassú és költséges ügyintézés,
- a munkaerőpiachoz kötődő kérdések (a foglalkozási profilok meghatározása és a szakképzés megerősítése, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a munkaerő is változni tudjon, valamint a vállalatok tevékenységi körének kiszélesítéséhez és munkahely-teremtési lehetőségeik növeléséhez).

2.1.4 A hitelhez való hozzáférés ezért a vállalkozásalapítás előfeltétele, és alapvető követelmény a növekedéshez és a fejlődéshez

déshez a mikro- és kisvállalkozások számára, akik egyértelműbben és erőteljesebben érzik a hitelrendszer korlátozó hatásait, mint a nagyvállalatok.

2.1.5 A hitelfelvétel kedvező hatásai csak a vállalkozásokkal és problémáikkal való közvetlen kapcsolat révén, valamint akkor érvényesülhetnek, ha a vállalatok átlátják a – különösen a saját tevékenységi körzetükben elérhető – hitelrendszer által nyújtott lehetőségeket. Ezáltal megakadályozható a finanszírozási konstrukciók túlzott rugalmatlansága és az ebből adódó kockázatonövekedés, tekintettel többek között a bázeli egyezményvel kapcsolatos fejleményekre. A vállalatoknak tehát saját maguknak kell megtalálniuk pénzügyi egyensúlyukat, és meghatározni az ehhez szükséges eszközöket.

2.1.6 Az önfinanszírozásnak kulcsszerepe van, még akkor is, ha ezzel az eszközzel a kisvállalatoknak ritkán sikerül teljesíteniük saját beruházási terveiket. Az esetek 90 %-ában a következőkre van szükség:

- tájékoztatási és tanácsadási kezdeményezések beindítása a rendelkezésre álló különféle tőkefajták (kockázati tőke, adósságeszközök vagy mezzaninfinanszírozás) közötti választás megkönnyítése érdekében;

- az alkalmazandó pénzügyi eszközök és módszerek kiválasztása.

2.1.7 Ezek közül a kisvállalatok gyakran bizalmatlanul tekintenek a kockázati tőkére. A rengeteg mikro-⁽²¹⁾ és kisvállalkozás⁽²²⁾ mindössze 5 vagy 6 %-a (ezek 90 %-a egyéni vagy kis társas vállalkozás) használja ki annak előnyeit. Amennyiben célunk az, hogy fellendítsük a jelenleg elenyésző mértékű hitelfelvételt, az egyéni vállalkozások által is alkalmazható, új kockázati tőke-fajtákat kell létrehozni.

2.1.8 A pénzforrások és a kisvállalkozások közötti szakadék áthidalásához meghatározott prioritásokat a következőkben lehet összegezni:

- a hitelintézetek által nyújtott szolgáltatások magasabb színvonalának biztosítása;

- a hitelintézetek a vállalkozás fennállását végigkísérő, nagyobb tanácsadói szerepének elősegítése az átláthatóság és a társaság pénzügyi jelentései közzétételének ösztönzése céljából. A kisvállalatok különösen rászorulnak az effajta segítségre azért, hogy nagyvállalattá válhassanak, illetve hogy felkészüljenek a kockázati tőke felhasználására, és némelyek esetében azért, hogy a megfelelő tőzsdére kerülhessenek⁽²³⁾;

⁽¹³⁾ KKV-k és kézműipari vállalatok. HL C 332., 1992.12.16.

⁽¹⁴⁾ Kézműipari vállalatok, valamint kis- és középvállalkozások. HL C 158., 1997.5.26.

⁽¹⁵⁾ HL C 221, 2001.8.7.

⁽¹⁶⁾ A mikro- és kisvállalkozások szerepe az európai gazdasági életben és termelési hálóban, HL C 220., 2003.9.16.

⁽¹⁷⁾ HL C 48., 2002.2.21.

⁽¹⁸⁾ KKV-k európai megfigyelőközpontja, 2003/7, a 25 tagú EU-ra.

⁽¹⁹⁾ Vö. például az Olaszország-szerte és egyéb európai országokban kétoldalú testületekkel folytatott kísérleteket.

⁽²⁰⁾ Lásd a „Partnerség a strukturális alapok felhasználásáért” tárgyban megfogalmazott EGSZB-veleményt HL C 10., 2004.1.14., 21. o.

⁽²¹⁾ A 25 tagállamban 23 millió, KKV-k Megfigyelőközpontja, 2005.

⁽²²⁾ 1,8 millió, KKV-k Megfigyelőközpontja, 2005.

⁽²³⁾ Olaszországban a KKV-index neve: STAR.

- a hitelnyújtáshoz megkövetelt biztosítékoktól való függőség csökkentése. Ezáltal növekszik a pénzügyi tervezési eszközök használatára való hajlandóság. Erre a bevált gyakorlat példaként megemlíthető a számos európai országban működő hitelezői konzorciumok. Bár ezekhez az eszközökhöz banki kölcsön felvétele szükséges, ösztönözni és támogatni kell őket, és a JEREMIE-nek kulcsfontosságú szerepe lehet ebben;
- a hitelköltségek közelítése a nagyvállalatoknál alkalmazott szabványokhoz ⁽²⁴⁾.

2.1.9 A JEREMIE előkészítő szakaszában az igények és a lehetőségek elemzését és értékelését az egyes EU-régiókban kell elvégezni az érintett gazdasági és szociális partnerek aktív részvételével, a velük való eredményes és felelősségteljes partnerkapcsolat részeként.

2.2 A regionális dimenzió

2.2.1 A kölcsönhöz való hozzáférés fent vázolt nehézségi foka a gazdasági és piaci fejlettség függvényében változik. A konvergenciaregiók ⁽²⁵⁾, amelyek a leginkább rá vannak szorulva a hiteleszközökre a foglalkoztatás vállalkozásokon keresztül történő fellendítése érdekében, éppen azok a régiók, ahol a legnehezebb hitelhez jutni, és ahol a kamatlábak magasabbak, mint a fejlettebb régiókban ⁽²⁶⁾.

2.2.2 A közvetítő bankoknak rotációs alapon ⁽²⁷⁾ nyújtott, a KKV-k között változó, de maximált kamattal ⁽²⁸⁾ kihelyezendő EBB-kölcsönöket elsősorban a fejlett régiókban működő bankok használják fel, ahol szorosabb a bankok közötti verseny, és az EBB-kölcsönök nyújtása a hűséges ügyfelek megtartását szolgálja.

2.2.3 Mivel a kevésbé fejlett régiókban kevés – különösen szövetkezeti, vagy „népbanki” hitelt nyújtó – bank működik, a bankszektorban kevésbé éles a verseny, és kevés figyelmet fordítanak a kisvállalkozókra: ennek eredményeképpen ritkán fordul elő, hogy az EBB által nyújtott értékes eszközöket ezekben a régiókban használják fel.

⁽²⁴⁾ A keresztértékesítés (cross-selling) elkerülése végett.

⁽²⁵⁾ A 25 tagállamban 254 NUTS II-szintű régió található. Ezek közül körülbelül 100 konvergenciaregióban a jövedelmi szint a közösségi átlag 75 %-a alatt van.

⁽²⁶⁾ A kevésbé fejlett régiókban a kamatlábak átlagosan 3 %-kal magasabbak, mint a fejlettebb régiókban (forrás: Artigiancassi, Olaszország).

⁽²⁷⁾ Általában 30 vagy 50 millió euró összegben, ami újra felvehető.

⁽²⁸⁾ Általában egy százalékponttal a 6 havi EURIBOR felett.

2.2.4 Egyszerűen ha nem teszünk erőfeszítéseket e tendencia visszafordítása érdekében – részben a hagyományosabb EBB- és EBA-eszközök ⁽²⁹⁾ mellett a JEREMIE révén bevethető eszközök pénzügyi közvetítése segítségével – az elmaradottabb régiók hosszú távú szegénységre lesznek kárthatatlanok.

2.2.5 A kölcsönök biztosítása érdekében, különösen a konvergenciaregiókban, JEREMIE-részletet lehetne szervezni az EBA-nál, amelynek feladata a kezességi eszközökkel rendelkező banki kölcsönök garanciájának támogatása lenne főként a hátrányosabb helyzetű régiókban aktív hitelezői konzorciumokon vagy más testületeken keresztül.

2.3 A hitelezés és a pénzügyi tervezés szociális dimenziója

2.3.1 A mikro-, kis és középvállalkozások hitelhez jutásának problémája számos piaci hiányosságra irányítja rá a figyelmet:

- a pénzügyintézetek a hitelek kezelését illetően felelősséggel tartoznak igazgatóságuknak: ezek pedig cseppet sem meglepő módon sokszor nem hajlandóak kis méretű, ismeretlen vállalkozásoknak hitelt nyújtani, amelyeknek nincs pénzügyi jelentése, vagy ha van is, az felületes, és ezért fennáll a fizetésekreptelenség kockázata;
- a banki alkalmazottak sokszor nem tudják felmérni az „üzleti kockázatot”, és szívesebben nyújtanak hitelt megfelelő kezes-séggel (rokonok vagy harmadik fél által biztosított ingatlanfedezet vagy személyi biztosíték). A személyi biztosíték meglehetősen – talán túlságosan is – gyakori, különösen a nők vagy fiatal vállalkozók számára nyújtott hitelek esetében;
- a teljes hitelállomány nagy számú kisvállalkozás közötti elosztása mind munkaerő, mind adminisztráció szempontjából sokkal nagyobb terhet ró a bankokra, mint a kis számú jól ismert és jelentős ingatlanparkkal rendelkező nagyvállalatnak nyújtott, jóval nagyobb összegű kölcsönök kezelése;
- a piaci kínálat növelését segítő, pénzügyintézetek közötti verseny igen erős a fejlett régiókban, a konvergenciaregiókban viszont lazább, azaz éppen ott, ahol a legnagyobb szükség lenne az alacsonyabb kamatú termékek szélesebb skálájára a helyi – sokszor kis méretű, kisebb befolyással bíró – vállalkozók igényeinek kielégítése érdekében.

⁽²⁹⁾ Az EBA-t (Európai Beruházási Alap) 1994-ben hozták létre kettős céllal: (1) az európai hálózatok támogatása és (2) a KKV-k hitelhez jutásának megkönnyítése. Az EBA tulajdonosai az EBB, az Európai Bizottság és számos európai bank. Különösen az elmúlt években a mikro- és kisvállalkozások támogatása lett az EBA fő ismérve (ld. többek között a KKV-garanciaprogramot, amelynek ötlete – a JEV-vel és az ETH (technológiai hitelkeret) vállalkozásalapítási programmal együtt – az 1997-es Luxemburgi Európai Tanács alkalmával született meg).

2.3.2 A cél tehát a piaci hiányosságok pótlása olyan intézkedésekkel, amelyek:

- összeegyeztethetők az állami támogatásokkal;
- pénzügyi tervezéssel együtt alkalmazhatók – az EBA által irányított többéves programokból származó forrásokból⁽³⁰⁾,
- már eleve a VIK részét képezik,
- a strukturális alapokból származnak, valamint
- a későbbiekben mind a JEREMIE koordinációja alatt állnak.

2.3.3 A lisszaboni stratégiát az Európai Tanács 2005. márciusi ülésén indították újra, ekkor a kormányokat és a gazdasági és szociális partnereket a következő három prioritási területen történő cselekvésre sűrgették:

- a tudást és az innovációt a fenntartható fejlődés motorjává kell tenni;
- az EU-t vonzóvá kell tenni a befektetők és a munkavállalók számára;
- a kohézió növelése érdekében elő kell segíteni a foglalkoztatást és a vállalkozásokat.

2.3.4 A tagállamok néha jelentős összegeket költenek a foglalkoztatás és a munkahelyteremtés támogatására, ezek szociális hozadéka azonban indokoltá teszi azokat⁽³¹⁾. A 25 tagállamban tevékenykedő KKV-k felének – azaz mintegy 12 millió vállalkozásnak – nyújtott 20 000 eurós általános kölcsön esetén a fizetéseképtelenség⁽³²⁾ miatti várható veszteség nem haladná meg a 6,5 milliárd eurót, ami a 25 tagállam GDP-jének 0,07 %-át teszi ki; ugyanakkor széles körű hitelnyújtással a legtöbb vállalkozás megerősíthetné a pozícióját, és folyamatait, illetve termékeit is fejleszthetné.

2.3.5 Ha a kölcsönöket a fizetéseképtelenségek 50 %-át elnyelni képes hitelezői konzorciumokon keresztül nyújtják, a veszteségen egyenlő mértékben (fele-fele arányban) osztozna az adott konzorcium és a bank.

2.3.6 Ha széles körben elfogadottá válik, hogy a hitelnek szociális funkciója is van, a szükséges pénzügyi tervezési eszközöket közpénzek, uniós források, valamint a konzorciumoknak maguk a vállalkozások által akár a hozzájuk történő bejelentkezés alkalmával, akár a banki kamattal adott százaléka⁽³³⁾ formájában lerótt összegekből létrehozott szolidaritási alapok bevonásával is ki lehet alakítani.

⁽³⁰⁾ Az EBA jelenleg három projektet irányít: (1) a indulási támogatás az alapítási fázisban lévő vállalkozások számára; (2) ETH vállalkozásalapítási program (európai technológiai hitelkeret a fejlett technológiai vállalatok számára), hozzájárulás a vállalati alapokhoz, mezzanin-beruházás; (3) KKV-garanciák (hitelgaranciák, mikrohitel, saját források, értékpapírosítás).

⁽³¹⁾ A *Sviluppo Italia*, a munkahelyteremtéssel foglalkozó dél-olaszországi állami hivatal számításai szerint egyetlen munkahely megteremtése 40 000 eurós költségekkel jár.

⁽³²⁾ A mikro- és kisvállalkozások fizetéseképtelensége átlagosan nem haladja meg a nyújtott hitel 3 %-át.

⁽³³⁾ Általában 0,50 %.

2.4 A hitelezői konzorciumok szerepe, a pénzügyi tervezés és a JEREMIE

2.4.1 Az induló vállalkozások és az európai mikro- és kisvállalkozások által igényelt nagy számú, alacsony összegű hitel nyújtásához a következőkre van szükség:

- a források reális költségek mellett rendelkezésre állnak a pénzpiacra;
- a hitelintézetek úgy vannak megszervezve, hogy egy adott térségben mindenhol jelen vannak, a vállalkozásokhoz közel eső fiókokkal/kirendeltségekkel;
- olyan banki kultúra, amelyben az alkalmazottak ismerik a kisvállalkozók szükségleteit is;
- a kockázat megosztásának lehetősége más partnerekkel (pénzügyi tervezés);
- a kezelési költségek alacsonyan tarthatók a hitelkamatok csökkentése érdekében.

2.4.2 Némi megoldást jelentenek ezekre a problémákra a már létező eszközök, amelyeket azonban hatékonyabban és szélesebb körben kellene alkalmazni:

- A felhasznált EBB-alapok igen hasznos eszköznek bizonyultak a mikro- és kisvállalkozások hitelhez jutásának megkönnyítésében. Az „EBB-közvetítő banki” státuszt igénylő bankok rotációs alapon, kedvező kamattal jutottak hitelhez⁽³⁴⁾. A bankoknak biztosított korlátozott kamatrés (115 bázispont) ahhoz vezetett, hogy csak a tehető régiókban, erős versenyhelyzetben működő bankok éltek ezzel a finanszírozási lehetőséggel, amely a vállalkozások számára hasznos, a bankok számára viszont aránylag kevésbé kifizetődő. A konvergenciaregiókban ez nem történt meg, ami megerősíti azt, hogy a szegényebb térségek számára kevesebb fejlesztési lehetőség adódik, mint a tehetősebbek számára.
- A hitelszövetkezeti formák gyakoribbak a gazdaságilag fejlettebb régiókban. Ez a hitelszerzés további komoly akadályát jelenti az elmaradott térségekben. A JEREMIE segíthetné új, pénzügyi tervezési eszközök felhasználásával és ágazati szervezetek bevonásával működő hitelkonstrukciók kialakítását, fenntartását és bevezetését azokban a régiókban, amelyekben a képzési folyamatok és a hitelrendszer a fejlődés alapját jelentik.

⁽³⁴⁾ Átlagosan 15 bázisponttal a 6 havi EURIBOR alatt, azzal a feltétellel, hogy a vállalkozások számára átlagosan 6 havi EURIBOR + maximum 100 bázispontos (1 %-os) kamattal nyújtják a kölcsönt.

- A kisvállalkozásokra való odafigyelés kultúrájának elősegítése érdekében igen fontos támogatni az ágazati szervezetek erőfeszítéseit – különösen azokat, amelyek részt vesznek a szociális párbeszédben –, hogy elősegíthessék a gyakran már a fejlettebb régiókban kipróbált kedvező tapasztalatok alkalmazását a hátrányosabb helyzetű régiókban is. A JEREMIE ebben is tevékeny részt vállalhatna.
- A hitelezői konzorciumok – azokban az országokban, ahol vannak ilyenek – mind a pénzügyi tervezésben, mind pedig a hitel szociális funkciójának tudatosításában kulcsszerepet játszanak, ami hozzájárul ahhoz, hogy egész Európában megvalósuljon a szociális piacgazdaság, amelynek sarokköve a foglalkoztatás⁽³⁵⁾. Ha a JEREMIE racionalizálni tudja és ki tudja bővíteni az EU által az EBB és az EBA tevékenységein keresztül végzett munkát, az évente kényszerűségből megszűnő vállalkozások (20 %) nagy részét megmentheti.
- A hitelezői konzorciumok által végzett kockázattertelés és ebből eredően a nyújtott hitelekkel kapcsolatos csődök 50 %-ának fedezése ténylegesen mentesíti a bankokat bizonyos terhektől, csökkenti a kockázatskálát, és ebből következően mérsékli a hitelkamatlábát⁽³⁶⁾.

2.5 A szorzók szerepe a hitelgazdálkodásban és a JEREMIE szerepe

2.5.1 Különösen az elmúlt néhány év során mind a hitelezői konzorciumok, mind pedig a bankok megvizsgálták a szorzó eszközt, és felhasználták a hitellehetőségek növelésére⁽³⁷⁾. A csődhelyzet részletes elemzése révén, különösen a konvergenciarégiókban, a szorzót a helyi körülményekhez lehet igazítani. Természetesen a csődök aránya magasabb a legelmaradottabb régiókban – itt akár 10 % is lehet –, míg a fejlettebb régiókban a mikro- és kisvállalkozások csődrátája 2,5 % körül mozog.

2.5.2 A JEREMIE-ben rejlő lehetőségeket elsősorban a konvergenciarégiókban lehet kiaknázni, a hitelezői konzorciumok személyi biztosítékokkal való ellátása és az értékpapírosítási folyamatok elősegítése révén a hitellehetőségek javítása és a gyenge szorzó hatásának semlegesítése érdekében.

⁽³⁵⁾ Az *Osservatorio imprese* (vállalkozási megfigyelőközpont) kutatásaiból az derül ki, hogy a sikertelen vállalkozások aránya évi közel 20 %, és hogy a kudarc fő oka a hitellel kapcsolatos problémákra vezethető vissza (gazdálkodás, terjeszkedés, innovációs szükségletek).

⁽³⁶⁾ Körülbelül 2 %.

⁽³⁷⁾ A szorzó révén a hitelnyújtási lehetőségek kiszélesíthetők az adott területen bekövetkező fizetésképtelenség becsült arányával és a hitelhez csatolt garanciák százalékos arányával megegyezően. Ha a térségben a hitellel kapcsolatos fizetésképtelenség alakulásának vizsgálata kevesebb mint 5 %-os arányt mutat, akkor 1 millió eurós forrással akár 20 millió eurós összeghatárig is hitelt lehet nyújtani több személy részére, mivel a rendelkezésre álló egymillió euró azt jelenti, hogy a fizetésképtelenség fedezhető: 20 millió 5 %-a éppen egymillió. Ebben az esetben a szorzó 20. Ha a hitelezői konzorcium által nyújtott garancia 50 %-ot fedez, míg a fennmaradó 50 %-ért a bankot terheli a felelősség, a szorzó 40-re emelkedik, azaz egymillió forrásból, megfelelően elosztva, 40 millió eurós hitelt nyújtható.

2.6 A JEREMIE és a VIK

2.6.1 A versenyképességi és innovációs keretprogram (2007–2013)⁽³⁸⁾ különféle közösségi intézkedéseket és programokat foglal össze, többek között:

- az európai ipar versenyképességét erősítő intézkedéseket⁽³⁹⁾, valamint a vállalkozásokra és különösen a kis- és középvállalkozásokra vonatkozó többéves programot⁽⁴⁰⁾,
- a környezetvédelmi célú pénzügyi eszközt (LIFE)⁽⁴¹⁾,
- az eEurope 2005 cselekvési terv figyelemmel kísérésére vonatkozó többéves programot⁽⁴²⁾,
- az európai digitális tartalom interneten történő fejlesztését és felhasználását elősegítő többéves közösségi programot⁽⁴³⁾,
- a közösségi pénzügyi támogatásnak a transzeurópai hálózatok terén történő odaítélésére vonatkozó általános szabályokat⁽⁴⁴⁾,
- a transzeurópai hírközlési hálózatokra vonatkozó iránymutatásokat⁽⁴⁵⁾,
- Az „Intelligens energia Európának” elnevezésű többéves programot⁽⁴⁶⁾.

2.6.2 Elemezni kellene az 531,5 millió eurós költségvetésű⁽⁴⁷⁾, a VIK-be beolvasztandó és majd a JEREMIE-stratégia részét képező negyedik többéves programban (a 2006. december 31-ig meghosszabbított MAP 2000–2005-ben) szereplő pénzügyi eszközöket is.

2.6.2.1 A MAP három pilléren nyugszik:

első pillér: üzletfejlesztési politika;

második pillér: az európai tájékoztatási központ (EIC) hálózat;

harmadik pillér: pénzügyi eszközök.

⁽³⁸⁾ COM(2005) 121 final, 2005. április 6.

⁽³⁹⁾ HL L 167, 1996.7.6.

⁽⁴⁰⁾ HL C 333., 2000.12.29., és a határozat módosítása: HL L 268., 2004.8.16.

⁽⁴¹⁾ HL L 192., 2000.7.28., és a rendelet módosítása: HL L 308., 2004.10.5.

⁽⁴²⁾ A 2256/2003/EK határozat.

⁽⁴³⁾ A 2001/48/EK határozat.

⁽⁴⁴⁾ A 2236/95 sz. rendelet

⁽⁴⁵⁾ HL L 183., 1997.7.11., és a határozat módosítása: HL L 200., 2002.7.30.

⁽⁴⁶⁾ HL L 176, 2003.7.15.

⁽⁴⁷⁾ Ld. INT/261 2005 (Előadó: Antonello Pezzini)

2.6.2.2 A MAP-pénzügyi eszközök működésének elemzése fényt derít arra, hogy melyek hozták a legjobb eredményeket, következésképpen melyeket lehet majd beépíteni a JEREMIE-stratégiába. Ezek az eszközök a negyedik MAP legjelentősebb kiadási tételét jelentik: 2003-ban például a program teljes költségvetésének 67 %-át tették ki⁽⁴⁸⁾. A forrásokon ezek a pénzügyi eszközök a következőképpen osztoznak:

- KKV-garancia⁽⁴⁹⁾: 90 %⁽⁵⁰⁾;
- ETH vállalkozásalapítási program⁽⁵¹⁾: 10 %.

2.6.2.3 Ezeket az eszközöket már használták korábban, 1998–2000 között a növekedést és a foglalkoztatást célzó kezdeményezési programban, többek közt az alábbiak mellett:

- SCA (kezdőtőke-finanszírozási program), a 1997–2000-es MAP CREA (*Capital-Risque pour les Entreprises en phase d'Amorçage*, kockázati tőke induló vállalkozások számára) kísérleti programja;
- JEV (Európai Közös Vállalkozás), amely 1997-ben indult, és 2004. december 29-én zárult le⁽⁵²⁾.

2.6.2.4 Sem az SCA, sem a JEV nem hozott még számottevő eredményeket.

2.6.2.5 2003 végéig körülbelül 178 000 KKV élt a KKV-garanciaeszközzel⁽⁵³⁾ (136 000 a növekedési és foglalkoztatási programban, 32 000 a hitelgarancia-programban és 10 000 a mikrohitelprogramban).

2.6.2.6 Ugyanezen időszak alatt mintegy 240 000 KKV⁽⁵⁴⁾ vett részt az ETH vállalkozásalapítási programban.

2.6.3 A JEREMIE ezért folytathatná e két pénzügyi eszközzel kapcsolatos tapasztalatok terjesztését, miáltal – különösen a konvergenciaregiókban – növekedne a részt vevő KKV-k száma.

2.6.4 Nem szabad megfeledkezni arról, hogy ezen időszak alatt az európai KKV-k mindössze 0,81 %-a részesült a Vállalkozáspolitikai Főigazgatóság, a Gazdasági és Pénzügyi Főigazgatóság és az EBA közös támogatásaiból.

2.6.5 Fontos azonban, hogy a JEREMIE új utakon próbál elindulni, köztük azokon, amelyekről az új programokban szó van, különösen az alábbi területeken:

⁽⁴⁸⁾ Ld. fent a Következtetések és ajánlások részben, a 6. oldalon a 15-ös lábjegyzet.

⁽⁴⁹⁾ KKV-garancia (SMEG).

⁽⁵⁰⁾ Forrás: Az EBA éves jelentése.

⁽⁵¹⁾ ETH: európai technológiai hitelkeret, vállalkozásalapítási program.

⁽⁵²⁾ A 2004. július 21-i 593/2004/EK határozat.

⁽⁵³⁾ Forrás: negyedik EBA-jelentés, 2004 első negyedév.

⁽⁵⁴⁾ Uo., hozzáférés mezzanin-forrásokhoz.

– KKV-garancia: a hitelezői konzorciumokkal kapcsolatban már tárgyalta kölcsöngarancia-mechanizmus;

– a KKV-garanciaprogramon keresztül hozzáférhető mezzaninhitel⁽⁵⁵⁾; ez felettébb fontos a vállalkozók számára, hiszen ehhez nem kell tőkájuk egy részét átengedniük vagy átruháznuk, és a vállalat átírása esetén is hasznos lehet;

– a bankok és hitelezői konzorciumok kockázati alapjainak értékpapírosítása⁽⁵⁶⁾;

– SBIC-k (programok kisvállalkozásokba befektető társaságok számára) létrehozása az 1958-ban az Egyesült Államokban indított programok mintájára, amelyek vagyონrészesedést vagy hosszú távú hitelt nyújtanak, és a Small Business Administration [Kisvállalkozási Hivatal] engedélye alapján kereskedelmi jelleggel működnek.

2.6.6 Az EGSZB azonban bizonyos abban, hogy e támogatókkal kapcsolatban óriási problémát jelent az információ és a képzés hiánya: ennek megoldásába be kellene vonni a pénzügyi intézményeket, valamint a munkavállalók és a dolgozók szervezeteit is, és azt a vállalatok társadalmi felelősségének és a hitel szociális funkciójának elve kell hogy vezérelje.

2.7 A JEREMIE és a pályázattal és engedélyezési eljárások

2.7.1 Az EGSZB megítélése szerint a JEREMIE kezdeményezés sikerének biztosítása érdekében elengedhetetlen a közszolgáltatási pályázattal szabályozó közösségi jogszabályok teljes körű betartása.

2.7.2 Az Európai Bizottság JEREMIE-vel foglalkozó szervezeti egységének, illetve az EBA-nak mindenképpen garantálnia kell, hogy a pályázattal eljárások megfeleljenek a gazdaságosság, a hatékonyság, a pártatlanság, az egyenlő elbánás és az átláthatóság elveinek. Az Európai Bizottság által előre felvázolt szerződésmintákban az alábbiaknak konkrétan szerepelnie kell a pályázni kívánó társaságokra vagy konzorciumokra vonatkozó, részvételre jogosító kritériumok között:

- a társaság legalább öt éven keresztül sikeresen folytatta a tevékenységeit;

⁽⁵⁵⁾ A mezzaninhitel inkább a kedvezményezett társaság várt pénzforgalmán alapul, mint valódi garanciákon. Kétféleképpen működhet: (1) másodrangú tartozás (fix vagy indexhez kapcsolt kamatozású kölcsönök); (2) tőkerészesedés (equity kicker) (a hitelező/befektető jogosult a hitelfelvétel tárgyát képező tulajdon megnövelt értékének százalékos arányára). A mezzaninhitel futamideje 4–8 év.

⁽⁵⁶⁾ Az értékpapírosítás úgy működik, hogy a hitelezői konzorciummal (vagy bankkal) szemben fennálló tartozás egy részét vagy az egészet átengedik szakosodott pénzügyintézeteknek azért, hogy különösen a hitelezői konzorciumok növelhessék a vállalkozások számára nyújtott hitelgaranciákat.

- a nyújtott szolgáltatások megfelelnek a CEN technikai szabványainak;
- objektív és megkülönböztetés-mentes kritériumok alapján vizsgálva a társaság rendelkezik a szükséges műszaki-szakmai és gazdasági-pénzügyi kapacitással.

2.7.2.1 A holdingalapot 2007–2015-ös időszakra vonatkozó operatív programját meghatározó megállapodásokat pedig ki kell egészíteni olyan pontokkal, amelyek lehetővé teszik szankciók alkalmazását, egy-egy holdingalap felszámolását, a lekötött források felszabadítását nem hatékony, szabálytalan működés vagy súlyos kötelezettségzegés esetén. Az irányítást kétvétenként ellenőrzésnek kell alávetni a regionális gazdasági és szociális partnerek segítségével, és a nemzeti központi hatóságokhoz, az Európai Parlamenthez az EGSZB-hez és a Régiók Bizottságához eljuttatandó jelentések közzétételére átlátható eljárásokat kell alkalmazni.

Brüsszel, 2006. március 15.

2.7.3 Azok számára a másik tagállamban vagy a közszerekről szóló megállapodást aláírt országban honos pénzügyi intézmények vagy konzorciumok számára, amelyek bizonyítják, hogy megfelelnek az összes követelménynek, a WTO-megállapodás mellékletében foglaltak értelmében a hazai résztvevőkkel azonos feltételek mellett engedélyezni kell a részvételt, az érintett országok jogszabályainak megfelelő dokumentumok alapján.

2.7.4 Ezeknek a rendelkezéseknek a közvetítő hitelezési intézmények engedélyezési eljárására is vonatkozniuk kell: a megfelelő gazdasági és szociális partnerek képviselőivel közösen kidolgozott, rendszeres teljesítményellenőrzési eljárásoknak kell őket alávetni, és az engedélyüket is rendszeres időközönként felül kell vizsgálni. Az engedélyezett elemek egy részének cseréjét háromévente mindenképpen biztosítani kell.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Anne-Marie SIGMUND

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Az Európai Bizottság EK, Euratom rendeletének tervezete az Európai Közösségek általános költségvetésére alkalmazandó költségvetési rendeletről szóló 1605/2002/EK, Euratom tanácsi rendelet végrehajtására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló 2342/2002/EK, Euratom rendelet módosításáról”

SEC(2005) 1240 final

(2006/C 110/09)

2005. október 12-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció véleményét 2006. február 24-én elfogadta. (Előadó: Umberto BURANI)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. március 15–16-án tartott 425. plenáris ülésén (a március 15-i ülésnapon) 146 szavazattal 1 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések

1.1 AZ EGSZB elismeréssel adózik az Európai Bizottságnak az adminisztratív eljárások egyszerűsítése érdekében végzett összetett és gondos munkájáért; ugyanakkor egyfajta **ellentmondást** vél felfedezni **az indokolás elején tett kijelentés** („az alábbi rendelettervezet ... a jelenlegi költségvetési rendelet szerint bevezethető *technikai* módosításokról szól”) **és számos rendelkezés konkrét hatóköre között.**

1.1.1 A vállalatokkal és a polgárokkal fenntartott kapcsolatokra vonatkozó „technikai” módosítások közül jó néhány „politikai” értelemmel és hatással bír: a nagyobb átláthatóság, az eljárások felgyorsítása, a gyorsabb válaszadás, a szociális partnerek felé tanúsított nagyobb bizalom a közigazgatás

„magatartásában” tapasztalható és mindenképpen üdvözlendő fejlődés megannyi jele.

1.2 Másrészt viszont az EGSZB nem tekinthet el attól, hogy felhívja a figyelmet a **szükséges óvatosságra**: a szociális partnereknek való kedvezés kívánságát nem szabad elválasztani attól a megfontolástól, hogy a közpénzek kezelői számára határt kell szabni a rugalmasságnak: ezt a határt pedig a lehetséges veszteségekhez mért biztos megtakarítás mutatja, vagy másként fogalmazva, a **kockázatszámításnak** nevezett nehéz, de szükséges feladat. A közpénzek kezelői számára a népszerűtlenség kockázatát hozhatja magával ez a feladat, de csak ez tűnik ésszerűen járható útnak.